

STAROŚĆ POSTRZEGANA OCZYMA LUDZI MŁODYCH. ANALIZA BADAŃ WŁASNYCH

Old age through the eyes of the young. Analysis of authorial research

MONIKA KANSIK ^{A-F}

Instytut Pielęgniarstwa, PMWSZ w Opolu

JUSTYNA KOTYRBA ^{A-F}

* Praca napisana pod kierunkiem:

mgr Teresy Niechwiadowicz - Czapka

A- przygotowanie projektu badania (study design), **B-** zbieranie danych (data collection), **C-** analiza statystyczna (statistical analysis), **D-** interpretacja danych (data interpretation), **E-** przygotowanie maszynopisu (manuscript preparation), **F-** opracowanie piśmiennictwa (literature search), **G-** pozyskanie funduszy (funds collection)

Streszczenie

Wstęp: W dzisiejszym świecie środki masowego przekazu lansują modę na bycie młodym. Społeczeństwo jest zdominowane przez ciągle promowany „kult młodości”. Wydawać by się mogło, że starość stała się społecznie nieakceptowana. Okazuje się jednak, że pomimo promowania na szeroką skalę kultu młodości ludzie młodzi potrafią docenić starość oraz dostrzegają doświadczenie, jakie ona niesie. Widzą, także problemy związane z wiekiem starczym i pewne niedogodności, jednak większość z nich stara się pomagać i zaspakajać podstawowe potrzeby seniora. Starość jest etapem życia, do którego trzeba się zaadoptować, a pomoc w tym może prawidłowa postawa drugiego człowieka, aktywny tryb życia starszych, znalezienie celu, do którego warto dążyć oraz odnalezienie złotego środka na radzenie sobie z problemami, jakie niesie ten okres życia. Musimy pamiętać o tym, że starzenie się jest nieodłącznym etapem życia i będzie dotyczyć każdego człowieka.

Cel pracy: Celem badań było sprawdzenie opinii i poglądów na temat postrzegania starości oraz postawy wobec ludzi starszych przez studentów Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu.

Materiał i metody: Badaniem ankietowym objęto 100 studentów z PMWSZ w Opolu, w tym 92 kobiety i 8 mężczyzn. Średni wiek respondentów wynosił 21 lat. Narzędzie badawcze stanowiła autorska ankieta, przeprowadzona w listopadzie 2012 r.

Wyniki: Słowo starość kojarzy się ankietowanym głównie z doświadczeniem (34%), osobą godną szacunku (28%), chorobą (22%). Większość respondentów twierdzi, że od osoby starszej można się wiele nauczyć (66%) i nie uważa jej za ciężar dla społeczeństwa (92%). Najczęstszą reakcją ankietowanych wobec niezdarnie poruszającej się starszej osoby jest współczucie (62%) oraz chęć niesienia pomocy (30%).

Wnioski: Zarówno starość, jako proces, jak i osoby starsze postrzegane są przez większość ankietowanych w sposób pozytywny. Tylko niewielki odsetek kojarzy starość ze śmiercią i chorobą. Przeważająca część respondentów deklaruje chęć świadczenia bezinteresownej pomocy osobom starszym oraz niesienia im wsparcia emocjonalnego poprzez okazanie współczucia. Wyobrażenie starości przez ankietowanych ściśle łączy się z postrzeganiem seniora, jako ważnego członka społeczeństwa. Mimo pozytywnej wizji starości oraz osoby starszej duża część ankietowanych uważa, że nie są oni traktowani z należytych szacunkiem.

Słowa kluczowe: starość, osoby starsze, ludzie młodzi.

Summary

Introduction: In today's world the mass media widely propagate youthfulness. The society has become dominated by the constantly promoted "cult of youth". It might seem that old age has become socially unaccepted. However, it has been found that despite the extensive propagation of the cult of youth the young people are still able to value old age and notice the experience it brings. Similarly, they see the problems and inconveniences related to old age. Nevertheless, most of them try to help in satisfying the basic needs of the senior. Old age is a phase of life to which one needs to adopt to, and this process can be facilitated by a number of factors such as the right attitude towards the senior presented by surrounding persons,

preserving an active lifestyle, finding new aims and a way of dealing with the problems which characterize this phase of life. It must be kept in mind that aging is an integral part of every person's life and it will affect every one of us.

Aim of research: The aim of this research was to evaluate the opinions of the students of the public Higher Medical Professional School in Opole with regard to their perception and attitude towards old age.

Material and methods: A questionnaire survey was used to gather information from 100 Opole's Public Higher Medical Professional School students, of which 92 were women and 8 were men. The median age of the respondents was 21. The research tool was an authorial questionnaire survey carried out in November 2012.

Results: In the view of the respondents old age connotes mainly with experience (34%), an estimable person (28%) and illness (22%). The majority of the respondents think that there is a lot to be learnt from elderly people (66%) and do not perceive them as a burden for the society (92%). The most common reaction of the respondents to noticing a struggling elderly person is sympathy (62%) and offering help (30%).

Conclusions: Old age as a process as well as old people are perceived by most of the respondents in a positive light. Only a small percentage of the respondents connote old age with death and disease. The majority of the surveyed students declare that they would selflessly help an elderly person and express emotional support through being sympathetic. The respondents' idea of old age seems closely related to the image of the elderly person as an important and respectable member of society. Despite the seemingly positive vision of old age and elderly people, many of the respondents claim that elderly people are not treated with due respect.

Keywords: old age, elderly people, young people.

Wstęp

Kult młodości i odsuwanie ludzi starszych na dalszy plan to zjawiska dość często zauważalne w nowoczesnych społeczeństwach. Kolorowe magazyny i telewizja upowszechniają modę na bycie młodym. Młode, piękne – idealne ciało jest w centrum zainteresowania współczesnego świata. Dlatego wielu autorów uważa, że ludzie młodzi nie myślą o starości, bowiem żyją chwilą lub mają wpojony stereotyp, dzięki, któremu w negatywny sposób postrzegają tę fazę życia. Mogłoby się wydawać, że dla nich liczy się tylko uroda, zdrowie, przebojowość i sprawność, a starość zostaje systematycznie spychana z wyobraźni społeczeństwa [1].

Wchodząc w okres starości człowiek musi przyjąć wiele zmian, które towarzyszą temu procesowi oraz zrezygnować z niektórych funkcji społecznych. Nie należy postrzegać tego z przyjęciem biernej postawy wobec życia i myśleć, że nic nie można już zrobić. W tym etapie życia, jak i w każdym innym pojawiają się zmiany, do których trzeba na nowo się przystosować.

Starość jest etapem życia, w którym możliwa jest edukacja, modelowanie nowych postaw, nawyków, akceptowanie „nowej mody” prezentowanej przez młode pokolenia, wzbogacanie swojej osobowości, jak również uczenia się nowych rzeczy. Aktywizacja ludzi starszych jest wymagana do akceptacji tej fazy życia [2]. Seniorzy przystosowując się do nowej sytuacji, prowadząc nieco inny styl życia niż do tej pory, ale wciąż czynni, widziani są w oczach ludzi, jako „wiecznie młodzi”. Istotne znaczenie ma odnalezienie celu i ciągłe dążenie do niego. Poczucie sensu życia i możliwość zrobienia czegoś dla innych, bycia potrzebnym, pozwala odszukać siły i chęć do działania. Starość nie musi kojarzyć się z niedołęstwem, chorobą czy śmiercią. Młody człowiek widząc chęć życia seniora, radości z przeżywania każdej chwili, ale

również radzenie sobie z problemami, jakie niesie okres starości, stopniowo zmienia zakorzeniony przez lata obraz jesieni życia [3,4]. Zaczyna analizować i wyciągać wnioski z obsesyjnego promowania młodego, pięknego ciała, co powoduje sukcesywną zmianę jego postrzegania w społeczeństwie i w kulturze. Można zauważyć, że ludzie młodzi coraz częściej rozumieją potrzeby starszych oraz starają się stworzyć godne warunki do funkcjonowania w ich fazie życia. Zdają sobie sprawę z potrzeb seniorów i chcą zaspokoić je, chociaż w części, między innymi poprzez prawidłową pielęgnację, pomoc w drobnych czynnościach życia codziennego, zachowanie odpowiedniej postawy w ich towarzystwie oraz zapewnienie bezpieczeństwa społecznego. Ludzie młodzi coraz częściej aktywnie uczestniczą w różnego rodzaju organizacjach wolontariackich, których celem jest stworzenie wsparcia, jak i opieki nad osobami starszymi. Istotne znaczenie ma edukacja oraz przygotowanie młodego pokolenia do ostatnich etapów życia, ukazanie problemów i możliwości ich rozwiązania w tej fazie życia [5].

Kontakty międzypokoleniowe mogą pomóc uczynić starość radośniejszą. Istotne jest, by pamiętać jak ważne znaczenie ma empatia i zrozumienie w relacjach ze starszym człowiekiem. Młodzi ludzie mają na uwadze, że starość będzie ich kiedyś dotyczyć, ponieważ długie życie i wieczna młodość nie są możliwe [6]. Wielu ludzi ma trudności, aby się z tym pogodzić. Tymczasem trzeba pamiętać, że starość ma swoje zalety. Największe z nich to doświadczenie i mądrość życiowa, które przekazywane są młodemu pokoleniu [7].

Cel pracy

Celem badań było sprawdzenie opinii i poglądów na temat postrzegania starości oraz postawy wobec ludzi starszych przez studentów Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu.

Material i metody

W badaniu wzięło udział 100 studentów kierunków: pielęgniarstwa, fizjoterapii, kosmetologii i zdrowia publicznego, w tym 92 kobiety (92%) i 8 mężczyzn (8%). 48% ankietowanych była mieszkańcami miasta, a 52% wsi. Średni wiek respondentów wynosił 21 lat. Ankieta została przeprowadzona w listopadzie 2012 roku. Kwestionariusz zawierał 10 zamkniętych pytań własnego autorstwa. Uczestnictwo w badaniu było dobrowolne i anonimowe.

Wyniki

Z analizy danych wynika, że znaczna większość ankietowanych (96%) postrzega osobę starszą w sposób pozytywny. Tylko niewielki odsetek (4%) uważa seniora za źle wyglądającego, pozostającego w tyle. Nikt z ankietowanych nie stwierdził, że jest to człowiek bezwartościowy i przeszkadzający (wykres 1). Większość ankietowanych studentów uznało, że jest to osoba, od której można się wiele nauczyć i nie jest ona ciężarem dla społeczeństwa (92%).

Słowo starość ankietowanym kojarzy się najczęściej z doświadczeniem życiowym (34%), osobą

godną szacunku (28%), chorobą (22%), śmiercią (9%), a tylko nieliczni (2%) uważają, że starsi przeszkadzają. Natomiast nikt z respondentów nie kojarzy starości z bezwartościowością.

Najczęstszą reakcją ankietowanych na zauważenie idącej niezdarnie osoby starszej jest współczucie (62%), pomoc (30%), tylko 7% przechodzi nie zwracając uwagi na jej trudności, a 1% dziwi się, że można iść tak niezdarnie. Nikt z ankietowanych nie śmieje się i nie naśladuje dziwnego chodu osoby starszej.

Większość respondentów w sytuacji zauważenia starszej kobiety zatrzymującej się co chwilę z powodu ciężaru zakupów odpowiedziała, że pomogłaby kobiecie bezinteresownie, nie licząc na pochwały i nagrody (86%) (wykres 2). Osoba starsza, z racji swojego wieku, powinna być traktowana z poważaniem. Natomiast zdaniem większości ankietowanych (88%) młodzi ludzie nie traktują starszych z należytym szacunkiem.

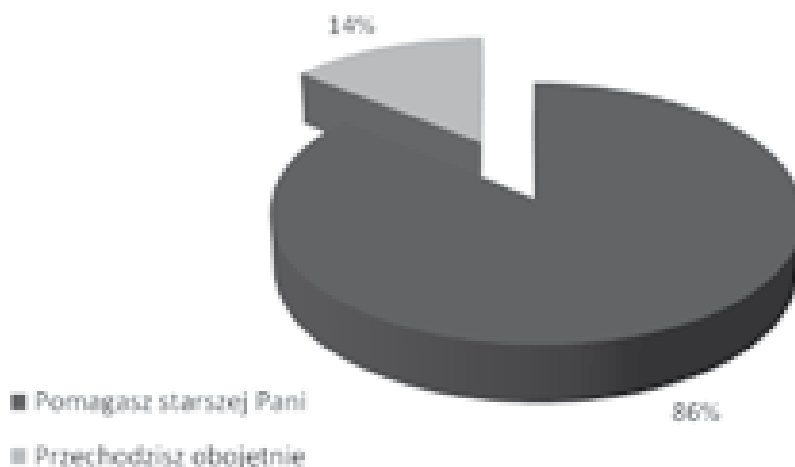
Jak postrzegany jest przez Ciebie starszy człowiek?

Wykres 1.

Odpowiedzi na pytanie dotyczące postrzegania starszego człowieka przez ludzi młodych.

Jak zachowasz się widząc starszą kobietę niosącą ciężkie zakupy?

Wykres 2.

Odpowiedzi na pytanie dotyczące zauważenia starszej kobiety zatrzymującej się z powodu ciężaru zakupów.

Dyskusja

Przyjmowanie odpowiednich postaw przez młodych ludzi wobec starości ma istotne znaczenie. Osoby starsze stanowią coraz większą część społeczeństwa i należy pamiętać, że „starcy to nie ONI, ale MY w przyszłości” [8].

Ankietowanym starość kojarzy się głównie z doświadczeniem, osobą godną szacunku (60%). Również z badań przeprowadzonych przez Szarotę wynika, że starość najczęściej kojarzy się studentom z doświadczeniem, mądrością i wiedzą [9]. Bardzo często starsze osoby dzielą się doświadczeniem, ostrzegają przed niebezpieczeństwami i zagrożeniami, jakie może stawiać życie. Nierzadko udzielają rad, zdobytych podczas swego życia. Doświadczenia życiowe osób starszych stanowią ogromną wartość dla ludzi młodych. Młodzi ludzie mogą czerpać istotną wiedzę z dojrzałości i doświadczenia osób starszych. Jak wynika z przeprowadzonej ankiety starość także kojarzy się z chorobą i śmiercią. Może mieć to związek z osobistymi doświadczeniami respondentów (np. śmierć babci, dziadka) oraz strachem przed własną śmiercią. Starzenie się jest procesem dynamicznym, w trakcie którego zmienia się nie tylko wygląd, postawa ciała, pamięć, ale także miejsce w społeczeństwie. Ludzie starsi są częścią społeczeństwa, nie mniej ważną niż ludzie młodzi. Wypełniają nasze życie i czynią je cenniejszym. Każdy z nas wcześniej czy później osiągnie wiek starości. Jest to zjawisko nieuniknione i wpisane w życie ludzkie. Na pewno wszyscy chcielibyśmy w tym okresie wykazywać się samodzielnością, niezależnością, bowiem każdy starszy człowiek chce czuć się potrzebny nawet w najdrobniejszych sprawach.

Pogoń za pieniądzem, rozrywkami nie przystąpiła ankietowanym tego, co wartościowe – bezinteresownej pomocy. Dziś bardzo trudno o taką cechę, ponieważ każdy czegoś oczekuje, chce czegoś w zamian. Natomiast szacunku do starszych uczymy się od najmłodszych lat i powinniśmy wynieść tę umiejętność z domu rodzinnego. Nie musimy kogoś lubić, ale powinniśmy traktować go z szacunkiem. Każdy człowiek, zarówno młody, jak i stary posiada wady i zalety. Mogą one być przyczyną wzajemnych konfliktów, co nie oznacza, że nie mamy traktować starszych z należyty szacunkiem.

Postrzeganie starości i osób starszych przez respondentów można uznać za pozytywny. Natomiast z badań przeprowadzonych przez Słupską-Kwiatkowską wśród licealistów i studentów wynika, że starość najczęściej kojarzona jest w sposób negatywny (65%) [10]. Pomimo panującego w dzisiejszym świecie negatywnego stereotypu seniora, można zauważyć, że ankietowani wykazują się dojrzałością i zrozumieniem zarówno w relacjach, jak i postawach wobec osoby starszej. Kult młodości nie przystąpił studentom wartościowej wizji starości, bowiem większość z nich kojarzy ją z doświadczeniem życiowym, mądrością oraz szacunkiem.

Wnioski

Ludzie młodzi nie są obojętni wobec starości, jak również osoby starszej. Niewielki odsetek ankietowanych kojarzy starość ze śmiercią i chorobą. Przeważająca część respondentów deklaruje chęć świadczenia bezinteresownej pomocy osobom starszym oraz niesienia im wsparcia emocjonalnego poprzez okazanie współczucia. Tylko nieliczni respondenci uważają, że osoby starsze są ciężarem

dla społeczeństwa. Pomimo deklaracji, o chęci niesienia pomocy starszym, większość ankietowanych uważa, że ludzie młodzi nie traktują osób starszych z należytych szacunkiem.

Piśmiennictwo

1. Zakowicz I. Starzenie się w kulturze młodości. Wybrane strategie obrazowania późnej dorosłości w reklamie. *Ogrody Nauk i Sztuk* 2012; 2: 381–387.
2. Kalita D, Rawska K, Staniszevska G. Uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym. W: *Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje*. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2012: 17–26.
3. Krupa B. Starość w percepcji młodzieży – perspektywa pedagogiczna. *Nowiny Lekarskie* 2012; 81(1): 36–43.
4. Zielińska – Więczkowska H, Kędziora – Kornatowska K, Kornatowski T. *Starość jako wyzwanie*. *VIA Medica* 2008; 16(3): 131–136.
5. Szatur – Jaworska B. Zasady polityk publicznych w starzejącym się społeczeństwie. W: *Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje*. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2012: 9–16.
6. Rybka J, Kupczyk D, Kędziora J, Bujak R, Kędziora-Kornatowska K. Żyć długo i szczęśliwie. *Mag Piel Położ* 2011; 12: 22–23.
7. Steuden S, Marczuk M. (red.). *Starzenie się, a satysfakcja z życia*. Lublin: Wydawnictwo KUL; 2006: 218, 251–252.
8. Niechwiadowicz-Czapka T, Klimczyk A. *Wybrane zagadnienia z pielęgniarstwa geriatrycznego*. Wrocław: Wydawnictwo Continuo; 2010: 11.
9. Pikula N. Współczesny obraz seniora w oczach młodzieży akademickiej jako wskaźnik pracy socjalnej. W: Tirpák P, Michančová S. (red.). *Kvalita života a l`udek práva v prosociálnej spoločnosti*. Prešov: Prešovska univerzita v Prešovie; 2011: 56,58.
10. Słupska-Kwiatkowska K. Młodzi – starsi. Wzajemne relacje między pokoleniami. W: Matysiak-Błaszczak A, Modrzewski J, Sipińska D. (red.). *Socjalizacja w kategoriach wieku społecznego. Dorosłość i starość. Standaryzacja socjalizacji inkluzyjnej. Przewodnik i teksty do ćwiczeń z socjologii wychowania*. Leszno: Wydawnictwo PWSZ im. Jana Amosa Komeńskiego; 2010: 130–131.

Adres do korespondencji:

Monika Kansik
Kuniów 208 a, 46-200 Kluczbork
Tel. 787285900
E-mail: monika23011@wp.pl

Kotyrba Justyna
ul. Słowackiego 6, 44 – 180 Toszek
Tel. 664683209
E-mail: justynakot@onet.pl

Praca wpłynęła do redakcji: 22.04.2013r.

Po recenzji: 03.06.2013r.

Zaakceptowana do druku: 10.06.2013r.